

Asia: VN/21366/2020-LVM-48

Lausuntopyyntö jakelutuen vaihtoehtoja koskevasta liikenne- ja viestintäministeriön arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset näkemyksenne jakelutuesta

Posti Group Oyj kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto sanomalehtien jakelutukea koskevasta arviomuistiosta. Posti esittää lausuntonaan seuraavaa:

Yhteenveto

- Tiedonvälitystuki on kannatettava ja hyvin välttämätön toimenpide sanomalehtien jakelun turvaamiseksi tulevina vuosina niillä haja-asutusalueilla, joissa ei ole kaupallisin ehdoin tilattujen sanomalehtien varhaisjakelua ja sanomalehti jaetaan nykyisin perusjakelun yhteydessä. Sanomalehtien tuettuja jakelupäiviä tarvitaan pikaisesti, koska perusjakelussa (päiväjakelussa) jaettavaa postia rajun volyymilaskun takia ei yksinkertaisesti enää riitä viidelle päivälle. Näin sanomalehti jää ainoaksi viiden päivän jakelua tarvitseväksi tuotteeksi. Muuta postia on jaettavaksi enintään kolmena päivänä viikossa. Tämä tarkoittaa myös sitä, että postilain sääntelemän yleispalvelun jakelun keventämisellä kolmeen päivään ei ole käytännössä vaihtoehtoja.
- Jakelutuen pitää perustua todellisiin alueellisiin kustannuksiin, sillä kustannukset vaihtelevat merkittävästi alueiden mukaan. Kilpailutus ei voi johtaa tilanteeseen, jossa jakelutuesta huolimatta kilpailutuksen voittanut jakelija joutuisi jakamaan tappiolla sanomalehtiä.
- Posti kannattaa ministeriön ehdotusta, että tukikausi määritetään riittävän pitkäksi ajaksi kerrallaan. Posti ehdottaa, että tukikausi olisi esimerkiksi kuusi vuotta, jolloin kilpailutus tehtäisiin kolmeksi vuodeksi kerrallaan.
- Kilpailutettavat alueet tulisi määritellä riittävän suuriksi, vähintään maakuntapohjaisesti. Kustannustehokkain malli mm. olemassa olevien kuljetusten näkökulmasta olisi kaksi suuraluetta

kuten Norjan mallissa. Mitä enemmän kilpailutusalueita on, sitä enemmän kustannukset vaihtelevat, mikä johtaa suurempiin alueellisiin eroihin jakelutessa ja hinnoittelussa.

- Uudistuksella on kiire. Sanomalehtien kustantajat, Posti sekä muut jakeluyhtiöt odottavat päätöksiä, koska ne tekevät liiketoimintapäätöksiä näiden ratkaisujen pohjalta. Jakelutuki ja postilain muutos tulisi saada rajusti laskevien volyymien takia voimaan viimeistään kesällä 2022.

Lehtijakelun markkina ja tulevaisuuden näkymät

Paperipostin määrä on vähentynyt merkittävästi vuodesta 2008 lähtien voimakkaan digitalisaatiokehityksen myötä. Postin jakamien osoitteellisten kirjeiden määrä on vähentynyt yli 60 prosenttia viimeisen kymmenen vuoden aikana ja laskeva kehitys on jatkunut koronapandemian kiihdyttämänä alkuvuoden 2021 aikana. Vaikka postipalveluja tarjoaa tällä hetkellä 17 eri jakelijaa, tämä ei ole lisännyt jaettavan postin määrää. Laskevien postimäärien jakelu on vain jakautunut useampien toimijoiden kesken, jotka jakavat jatkuvasti vähenevää volyymiä.

Postilakia koskevassa arviomuistiossa todetaan, että yhteiskunnan kokonaisvaltaisella digitalisoitumisella ja sähköpostilla, sosiaalisen median sovelluksilla sekä sähköisen asiointin yleistymisellä on merkittäviä vaikutuksia postitoimintaan. Paperipostin jakelun elinvoimaisuutta heikentävät myös Suomen valtion omat aktiiviset toimet paperipostia vähentämiseksi ja siirtymiseksi käyttämään digitaalista viestintää julkisissa palveluissa. Hallitusohjelmassa on sovittu digitalisaation edistämisen ohjelmasta, joka tähtää siihen, että valtion ja kuntien viranomaisten tarjoamat julkiset palvelut ovat kansalaisten ja yritysten saatavilla digitaalisesti vuoteen 2023 mennessä.

Paperisten sanomalehtien tilaajamäärä Suomessa kääntyi laskuun jo vuonna 1990 ja lehtien arvonlisäverotuksen muutos kiihdytti levikinlaskua merkittävästi vuonna 2012. Tilattavien paperilehtien laskeva kehitys on jatkunut kuluttajien siirtyttyä käyttämään entistä enemmän verkkolehtiä, internetin ilmaista uutistarjontaa ja sosiaalisen median kanavia. Tällä hetkellä jaettavien sanomalehtien määrän arvioidaan olevan jopa 1930-luvun tasolla. Jakelualan toimintaympäristö on muuttunut myös kaupungistumiseen liittyvistä syistä. Postin jakamien sanomalehtien jakelumäärät laskivat merkittävästi myös vuonna 2020, koronapandemian kiihdytettyä digitalisaatiokehitystä entisestään.

Paperipostin volyymilaskun jatkuessa perusjakelussa (päiväjakelu) ei enää riitä jaettavaa viidelle päivälle kannattavalla tavalla toteutettuna. Sanomalehdet ovat ainoa tuote, jotka tarvitsevat viiden päivän jakelua. Postilaissa säännellyn yleispalvelun jakeluelvoitteelle ei ole muuta mahdollisuutta vuoden 2022 jälkeen kuin vähentää jakelupäiviä, koska jaettavaa yksinkertaisesti ei riitä monelle eri päivälle. Myös valtiosihteerityöryhmän raportissa todetaan, että viisipäiväinen sanomalehtien jakelu ”ei ole enää nykyisen kaltaisella Postin sisäisellä jakelualueiden välillä tapahtuvilla subventioilla perusteltua eikä edes välttämättä taloudellisesti mahdollista ilman erillistä järjestelyä”.

Postinjakelun järjestäminen haja-asutusalueilla on muuttumassa Postista riippumattomista syistä koko ajan taloudellisesti vaikeammaksi. Samanaikaisesti kun kaupungistuminen jatkuu ja haja-asutusalueiden asutus harvenee, jaettavan postin määrä vähenee, minkä seurauksena jaettavan postin jakelun yksikkökustannus (kustannus per jaettu lähetys) nousee merkittävästi.

Perusjakelussa (päiväjakelu) jaettavien sanomalehtien jakelun yksikkökustannukset kasvavat, kun kaikkien verkon ylläpidosta maksavien postilähetysten määrä vähenee. Osoitteellisten kirjellähetysten määrän vähentyessä muita enemmän sekä osoitteelliset että osoitteettomat lehtituotteet joutuvat kantamaan entistä suuremman osan jakelun yksikkökustannuksista.

Jakelukustannukset haja-asutusalueilla ovat kalleimmillaan moninkertaiset kaupunkeihin verrattuna. Valtakunnallisesti tasahinnoiteltujen jakelutuotteiden hinnoittelussa tasataan saman tuotteen jakelusta taajamissa ja haja-asutusalueilla syntyvät erilaiset kustannukset, mikä on mahdollistanut kohtuuhintaisen jakelun myös tappiollisilla syrjäseuduilla. Jakelun kannattavuutta heikentää myös se, että jakelumäärien laskiessa jakelutuotot vähenevät, mutta kustannuksia ei ole mahdollista karsia samassa suhteessa.

Posti on kustantajien ja media-alan järjestöjen tapaan erittäin huolissaan jakelualan kehityksestä ja sen vaikutuksesta sanomalehtimuodossa tapahtuvaan tiedonvälitykseen tämän vuosikymmenen aikana. Jakelun yksikkökustannusten nousu muun postin rajun vähenemisen takia sekä jakelutuottojen vähentyminen vaikeuttavat median toimintaedellytyksiä ja tiedonvälitystä.

Sanomalehtien jakelu ei kuulu postilain soveltamisalaan, vaan se on täysin markkinaehtoista ja kaupallista liiketoimintaa. Sanomalehtien jakelu on keskittynyt pääosin (noin 80 %) varhaisjakeluun. Loppuosa jaetaan Postin perusjakelussa. Postilain arviomuistion mukaan Postin odotetaan toimivan markkinaehtoisesti vapaassa kilpailussa ja yhtä tehokkaasti kuin yksityiset yhtiöt. Valtio omistajana on edellyttänyt, että Posti toimii tuottavasti ilman julkista tukea.

Suomi on tällä hetkellä Euroopassa harvoja maita, joissa ei ole käytössä mitään rahoitusmekanismia kirjeiden tai lehtien jakeluun. Suomessa sanomalehtien jakelua tuettiin vuoteen 1995 saakka. Suurimmillaan tuen määrä oli noin 360 miljoonaa markkaa (noin 60 miljoonaa euroa). Jakelua tuetaan muissa Pohjoismaissa.

Ilman jakelutukea viisipäiväinen sanomalehtien jakelu varhaisjakelualueiden ulkopuolella ei ole enää kannattavaa jakeluyrityksille ja lehtiyhtiöille. Sanomalehden jakelusta haja-asutusalueilla saatava liikevaihto on vähemmän kuin kyseisen alueen jakelukustannukset johtuen valtakunnallisesta tasahinnoittelusta. Volyymikehityksen perusteella on nähtävissä, että tuen tarve tulee kasvamaan syrjäisimmille haja-asutusalueille vuosikymmenen aikana. Varhaisjakelualueiden supistuessa tukea

tarvitaan jatkossa myös nykyisten varhaisjakelu-alueiden reuna-alueille. Myös lehtien tilaushintojen nousu ohjaa volyymia perusjakeluun tai johtaa tilauksien vähenemiseen.

Kannattavan jakelun vaikeus haja-asutusalueilla näkyy myös siinä, että nykyisen postilain mukaiseen yleispalvelun jakelun kilpailutukseen on osallistunut Postin lisäksi vain muutama toimija. Kilpailutus on järjestetty neljä kertaa samalla lopputuloksella eli tarjouskilpailu ei tuonut uusia jakelijoita haja-asutusalueille.

Tiedonvälitystuen toteutuksessa hyvänä verrokkina on Norjassa hiljattain toteutettu postilainsäädännön uudistus. Norjassa kirjeiden ja lehtien jakelumarkkina sekä maantieteellisen haasteet ovat samankaltaiset kuin Suomessa. Norjassa otettiin käyttöön 1.7.2020 sanomalehtien jakelutuki ja siirryttiin viisipäiväisestä jakelusta vuoropäiväjakeluun (2,5 päivänä viikossa) Kokemukset molemmista uudistuksista ovat olleet myönteisiä niin postinsaajien, asiakkaiden, postin henkilöstön, viranomaisten, mediayhtiöiden kuin Norjan postinkin näkökulmasta.

Näkemyksenne kilpailutettavista tuotteista (5.1)

Ministeriön arviomuistiossa esittämän alustavan arvion mukaan tuettavassa jakelussa tulisi voida jakaa kaikkia tilattavia lehtiä.

Puhtaasti tarvenäkökulmasta jakelutukea tarvitsevat ne tilatut sanomalehdet, jotka ilmestyvät kilpailutusalueella vähintään neljänä arkipäivänä viikossa. Haja-asutusalueelle jää edelleen Postin kolmipäiväinen perusjakeluverkko, joka mahdollistaa muiden lehtien, esimerkiksi 1-3 arkipäivänä viikossa ilmestyvien lehtien ja aikakauslehtien jakelun.

Posti katsoo, että tuen piiriin tulisi huomioida vähintään neljänä arkipäivänä ilmestyvät lehdet. Jakelutukipäivien jakelussa tulisi kuitenkin olla mahdollisuus yhdistellä jakeluun myös muita, tuen ulkopuolella olevia jakelutuotteita kustannustehokkaan jakelun mahdollistamiseksi. Tämä vähentää tuen tarvetta. Muiden jakelutuotteiden jakelun pitää perustua ensisijaisesti kaupalliseen ratkaisuun.

Posti kannattaa ehdotusta, että kilpailutusprosessissa varmistetaan tukea saavan jakelijan syrjimätön hinnoittelu kaikille kilpailutuksen kohteena oleville lehtituotteille.

Näkemyksenne jakeluajasta (5.2)

Arviomuistiossa tuodaan esille mahdollisuus asettaa tuen ehdoksi lehtien jakaminen varhaisjakelussa. Jakelun suorittaminen harvaan asutuilla alueilla yöaikaan tai varhain aamulla on käytännössä mahdotonta lehtien paino- ja kuljetusaikataulujen vuoksi. Esimerkiksi varhaisjakelun edellyttämiä lentoyhteyksiä ei ole käytettävissä niiden suurten kustannusten vuoksi. Suomessa ei yksinkertaisesti ole kulkuyhteyksiä siihen, että Nuorgamiin saadaan lehti aamuksi samaan aikaan kuin Helsingin ydinkeskustaan. Sanomalehtien vaatima kulkunopeus verrattuna muihin

postituotteisiin on poikkeuksellinen eikä nykyinen perusjakelun tuotantoprosessi mahdollista edellä mainituista syistä johtuen valtakunnallista varhaisjakelua haja-asutusalueilla.

Kilpailutettavat alueet ovat sellaisia, joille ei ole kaupallisin ehdoin Postin tai muiden jakeluyritysten toimesta syntynyt varhaisjakeluverkkoa korkeiden kustannusten vuoksi. Jos jakeluaikaa kiristettäisiin haja-asutusalueilla nykyisestä, se johtaisi jakelukustannusten merkittävään kasvuun, mikä ei ole tarkoituksenmukaista jakelutukihankkeelle asetettujen tavoitteiden kannalta. Myöskään yleispalveluun kuuluvien lähetysten jakelulle ei ole asetettu vaatimuksia jakeluajasta.

Posti katsoo, että tuen ehdoksi ei tulisi asettaa vaatimuksia varhaisjakelusta tai muusta jakeluajasta edellä mainituista syistä johtuen.

Näkemyksenne tukikauden pituudesta (5.3)

Posti kannattaa, että lehtien jakelutuen kilpailutus toteutetaan riittävän pitkäksi ajaksi kerrallaan jatkuvuuden takaamiseksi henkilöstölle ja lehtitaloille, kapasiteettikustannusten hallitsemiseksi sekä laadun varmistamiseksi asiakkaille, niin sanomalehtien kustantajille kuin kuluttaja-asiakkaillekin. Posti kannattaa mallia, jossa tukikausi olisi esimerkiksi kuuden vuoden mittainen ja kilpailutus sovittaisiin kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Näkemyksenne jakeluetäisyydestä (5.4)

Posti ei kannata arviomuistiossa esitettyä näkemystä, että jakelupisteen enimmäisetäisyys kotitaloudesta määriteltäisiin ns. heitto- tai noutolaatikkojen etäisyyksien mukaan. Nykyisin heitto- ja noutolaatikat kuuluvat kaupallisesti toteutetun sanomalehtien varhaisjakelun piiriin eli nämä alueet eivät nykyisellä määrittelyllä kuulu kilpailutettavan jakelun piiriin. Jos heitto- ja noutolaatikkojakelu sallittaisiin tukialueella, johtaisi se kuluttajien kannalta siihen, että he saisivat postia eri paikkoihin eri viikonpäivinä.

Heitto- ja noutolaatikoihin liittyy myös ongelma, että jos jakelussa jaetaan lehtien ohella osoitteellisia kirjelähetyksiä, niitä ei voi jättää näihin laatikoihin tietoturvan ja luottamuksellisen viestinnän suojan vuoksi, sillä heittolaatikat ovat tyypillisesti yhteisiä useille postinsaajatalouksille. Heittolaatikkoikäytäntöjen ja etäisyyksien noudattaminen tuetussa jakelussa estäisi kirjelähetysten yhdistämisen samaan jakeluun. Se saattaisi johtaa suuremman tuen tarpeeseen.

Posti katsoo, että tukialueella jakeluetäisyyden tulisi olla sama kuin perusjakelussa eli lähetykset tulisi jakaa postilain mukaan sijoitettuihin postinsaajien postilaatikoihin.

Näkemyksenne kilpailutuspäivien määrästä (5.5)

Arviomuistiossa tarkastellaan kahta erilaisia mallia kilpailutuspäivien osalta, sekä kahden että viiden päivän mallia.

Kuten arviomuistiossa on todettu, yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluita (SGEI) voidaan tukea silloin, kun on kyse kansalaisille tärkeästä tai yhteiskunnan toimivuuden kannalta merkittävästä palvelusta, josta on markkinapuute. Lehtien jakelutuen tarve liittyy nimenomaan siihen, että yleispalveluvelvoitetta suunnitellaan kevennettävän kolmipäiväiseksi. Tällöin markkinapuute syntyy niille arkipäiville, joina yleispalveluun perustuva perusjakelu ei ole enää tarjolla. Markkinapuute ei luo perustetta SGEI-tuen myöntämiselle viitenä arkipäivänä viikossa.

Posti kannattaa jakelutuen toteuttamista siten, että tuki kohdentuu niille kahdelle arkipäivälle, jolloin ei ole yleispalvelun jakeluvollisuutta.

Kahden tuetun päivän mallissa haja-asutusalueilla säilyy kolmena päivänä viikossa nykyiseen tapaan yhdistetty jakelu, jossa kaikki lähetykset jaetaan samalla kerralla. Tämä vastaa Norjassa käyttöön otettua jakelutukimallia, joka toteutettiin samanaikaisesti, kun maassa siirryttiin joka toinen päivä tapahtuvaan postinjakeluun. Se on osoittautunut hyvin onnistuneeksi ratkaisuksi.

Viiden päivän mallilla saatavia etuja on yliarvioitu arviomuistiossa. Viiden päivän malli synnyttäisi useita ongelmallisia kysymyksiä valtion näkökulmasta. Ensinnäkin malli olisi valtiolle kalliimpi vaatien enemmän jakelutukea, kun kyse on kahden päivän sijaan viiden päivän jakelun tukemisesta.

Toiseksi viiden päivän tuetun lehtijakelun mallissa syntyisi päällekkäinen verkko Postin kolmipäiväisen perusjakeluverkon kanssa, koska Postilla kuitenkin tulee olla yleispalveluvollisuuden edellyttämä jakeluverkko. Tuettu viisipäiväinen verkko johtaisi tilanteeseen, jossa Postin verkkoon jäisi käytännössä lähinnä yleispalvelutuotteet. Tällöin valtio joutuisi tukemaan yleispalvelua, koska verkon ylläpito lähes yksinomaan yleispalvelun takia on kannattamatonta. Posti joutuu yleispalvelun takia varautumaan lähetysten jakeluun jokaisena postilain määräämänä jakelupäivänä, kun ennakkotietoa jaettavasta volyymistä ei lähettäjiltä voi saada. Yleispalvelukirje jaetaan jo vuonna 2020 kotitalouteen keskimäärin harvemmin kuin joka toinen viikko.

Pelkkä yleispalvelun ylläpito johtaisi myös henkilöstön osa-aikaistamiseen haja-asutusalueilla.

Viiden päivän malli, jossa tuetussa jakelussa jaettaisiin kaikkia eri lähetyslajeja, voisi viime kädessä johtaa siihen, että yleispalveluvollisuuden asettamista arvioitaessa kilpailutuksen voittanut jakeluyritys katsottaisiin sellaiseksi postiyritykseksi, jolla on parhaat edellytykset huolehtia myös

yleispalveluun kuuluvien kirjelähetysten tarjonnasta alueella. Tämä kysymys jäisi Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien ratkaistavaksi kirjepalvelumarkkinoiden arvioinnin yhteydessä.

Näkemyksenne kilpailutuksen aluekoosta (5.6)

Posti katsoo, että kilpailutuksen aluekoon tulisi olla riittävän suuri, vähintään maakuntatasoinen. Norjassa vastaavassa jakelutuen kilpailutuksessa päädyttiin kahteen suuralueeseen, mikä olisi tehokkain malli myös Suomessa mm. olemassa olevien kuljetusten näkökulmasta. Norja on käyttökelpoinen verrokkimaa, sillä myös se on maantieteellisesti laaja mutta kuitenkin verrattain harvaan asuttu maa, samoin kuin Suomi. Siellä hyväksi osoittautunutta mallia kannattaa seurata tarkkaan. Suuralueet mahdollistaisivat valtakunnallisen keskiarvokustannuksen kilpailutuksen pohjaksi. Mitä enemmän kilpailu-tusalueita on, sitä enemmän kustannukset vaihtelevat, mikä johtaa suurempiin alueellisiin eroihin jakelutuessa ja hinnoittelussa.

Joka tapauksessa kilpailutuksen tulisi tapahtua alueellisesti riittävän suurissa kokonaisuuksissa työvoiman ja kapasiteetin ja siten jakelun toimivuuden turvaamiseksi. Mitä pienemmät alueet, sitä haastavampaa kustantajille on hoitaa lajittelua ja jakelua edeltävä logistiikka oman päälevikkialueensa ulkopuolisille lehdille. Lisäksi kovin pienet alueet hidastaisivat arviomuistion mukaan tuen käyttöön ottoa merkittävästi, kun kilpailutusprosessiin kuluisi jopa pari vuotta.

Kilpailutusalueiden suuri määrä ei välttämättä tuo uusia toimijoita, jos toiminta ei ole kannattavaa. Vuonna 2020 Postin järjestämän yleispalvelukirjeiden viisipäiväisen jakelun kilpailutuksessa kilpailutuskohteiden määrä oli yhteensä 4 492. Suuresta määrästä huolimatta tarjouskilpailuun ilmoittautui vain 21 yritystä. Postin lisäksi kohteita voitti kaksi muuta yritystä, jotka kuitenkin vetäytyivät kilpailusta tarjouksen tarkistusneuvottelujen aikana. Huonon tuloksen lisäksi kilpailutuksen toteutus oli alueiden suuren määrän takia hallinnollisesti erittäin työlästä ja haastavaa.

Jakelun toteuttaminen kustannustehokkaasti on osoittautunut pienille toimijoille erittäin haastavaksi ja käytännössä mahdottomaksi tehtäväksi. Volyymien vähäisyys edellyttää korkeaa automaatioastetta ja kustannustehokkaita prosesseja. Jakelun pilkkominen pieniin alueisiin voi ehkä mahdollistaa, että kilpailutukseen osallistuisi useampia toimijoita, mutta edes edullisesti tuotettu jakelun ulkotyö (keräilyn, lajittelun ja kuljetuksen jälkeinen jakelu) ei takaa kokonaistehokkuuden ja -kustannuksen kannalta parasta prosessia, kun tarkastellaan koko toimitusketjua lehtien lajittelu ja kuljetuslogistiikka mukaan lukien.

Muita mahdollisia seikkoja, jotka tulisi huomioida valmistelussa (5.7)

- Kilpailutettavien alueiden määrittely

Lausunnolla olevan arviomuiston mukaan sanomalehtien jakelutuki on tarkoitus kohdentaa niille Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien määrittämille alueille, joilla ei ole kaupallisin perustein toimivaa varhaisjakeluverkkoa.

Varhaisjakelualueiden ulkopuolella on tällä hetkellä noin 430 000 jakelupistettä.

Postin hoitamassa perusjakelussa sanomalehtiä jaetaan noin 13-28 %:iin jakelupisteistä, viikospäivien mukaan vaihdellen. Puhtaasti haja-asutusalueiden perusjakelussa sanomalehden peittoprosentti on jopa noin 40 %.

Varhaisjakelun kuuluvien alueiden rajaaminen pois tuen piiristä on haastavaa. Varhaisjakelua ei ole tällä hetkellä lainsäädännössä määritelty, sillä lehtien jakelu ei kuulu postilain soveltamisalaan. Postilaissa tai sen nojalla annetuissa säädöksissä ei ole asetettu yleispalvelun tai muidenkaan kirjelähetysten jakeluvollisuudelle mitään vuorokaudenaikaan liittyviä kriteereitä. Eri puolilla maata on käynnissä ja käynnistymässä hankkeita perusjakelun (päiväjakelu) ja varhaisjakelun yhdistämiseksi, mikä entisestään hankaloittaa eri verkkojen erottamista toisistaan kellonajan perusteella.

Käytännössä taajama-alueiden ulkopuolella varhaisjakelua tehdään pistemäisesti riippuen lehtien tilausten kehityksestä. Varhaisjakelualueet eivät siten ole yhdenmukaisia kuntarajojen tai muiden hallinnollisten alueiden rajojen kanssa eivätkä ne myöskään noudata postinumeroalueiden rajoja. Varhaisjakelun maantieteellisenä määritelmänä käytännössä selkeintä on katsoa siihen kuuluvan ne alueet, joissa toimii postilaissa säännellyn yleispalveluverkon lisäksi jokin toinen posti- tai lehtijakeluverkko.

Posti katsoo, että jakelutuen piiriin kilpailutukseen tulisi määritellä vain ne alueet, joilla toimii ainoastaan yleispalvelun jakeluverkko.

- Jakelukustannusten määrittely

Arviomuiston mukaan ”kilpailutuksen avulla kannattamattomasta jakelusta tehtäisiin sen voittavalle toimijalle taloudellisesti houkuttelevaa. Tuki myönnettäisiin jakeluyhtiölle, joka sitoutuisi jakamaan lehdet alhaisimmalla tukisummalla ja enintään enakkoon asetetulla enimmäishinnalla.”

Ministeriö ehdottaa, että jakelun kustannuksia ja kilpailutuksen kattohintoja määriteltäisiin perustuen jakeluyhtiöiltä sekä kustantajilta pyydettäviin tietoihin lehtikohtaisesta jakeluhinnan vaihteluvälistä alueittain. Ministeriön mukaan kilpailutuksen kattohintana olisi nykyisen perusjakelun kustannus lehtien osalta.

On huomioitava, että nykyisin Postin perusjakelun hinnoittelu perustuu suoraan valtakunnalliseen tasahinnoitteluun (jakelun hinta on sama kaikkialla Suomessa), joka on nähtävissä Postin julkisessa hinnastossa. Hinnoittelussa huomioidaan alennustekijöitä, joita ovat lehden ilmestymispäivien lukumäärä, levikki ja paikallinen/alueellinen peittoprosentti. Haja-asutusalueiden perusjakelussa ei toimi muita jakeluyrityksiä kuin Posti. Hintatietoja kerätessä eri yrityksiltä on varmistettava tarkasti, että kyse on keskenään samanlaisista ja vertailukelpoisista palveluista.

Posti katsoo, että jos kilpailutettavat alueet eivät ole valtakunnallisia suuralueita, jakelutuen pitää perustua valtakunnallisen keskihinnan sijaan todellisiin alueellisiin kustannuksiin, sillä jakelun kustannukset vaihtelevat merkittävästi alueiden olosuhteiden mukaan. Esimerkiksi Lapissa tai Kainuussa jakelutuen tarve on pitkien etäisyyksien ja vaikeampien olosuhteiden takia moninkertainen verrattuna esimerkiksi Uuteenmaahan. Enimmäishinnan ja jakelutuen pitää yhteensä kattaa jakeluyrityksen kustannukset ja kohtuullinen tuotto.

Posti pitää hyvänä ratkaisuna, että ennakkoon asetettu jakelun enimmäishinta kilpailutuksessa olisi sama koko maassa, jonka lopputuloksena tuen määrä vaihtelisi alueittain. Jakeluhinnan voimakas alueellinen eriytyminen voisi sen sijaan johtaa lehden tilaajien kannalta eriarvoiseen asemaan.

Jakelutukeen on myös liitettävä mekanismi, jonka avulla tarkistetaan jakelukustannusten todellinen kehitys ja tuen tarpeen muutokset (esimerkiksi lehtien ja muiden jakelutuotteiden volyyymien tai jakelun palkkakustannusten muutokset) myös kilpailutuskauden aikana. Jos kilpailutuskauti on kolmen vuoden mittainen, ei voida olettaa, että kustannukset pysyisivät muuttumattomina kilpailutuskauden aikana.

- Jatkovalmistelusta

Kun lehtijakelun tukimenettely perustuu SGEI-tukeen, se edellyttää, että tuen saajalle annetaan samalla julkisen palvelun velvoite tarjota kyseessä olevaa yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvää palvelua. Arviomuistiossa ei tarkemmin tarkastella, mitä julkisen palvelun velvoite käytännössä kilpailutuksen voittaneelle yritykselle tarkoittaisi. Velvoitteen pitäisi joka tapauksessa rajoittua vain tuetun palvelun tuottamiseen kilpailutuksen piiriin kuuluvissa tuotteissa ja alueella. Jatkovalmistelun yhteydessä tukimallin vaikutukset jakeluyrityksille tulee kuvata tarkemmin.

Jakelutuen toteuttaminen on operatiivisesti monimutkainen asia, jolla on paljon heijastusvaikutuksia jakeluyritysten ja kustantajien tuotantoprosesseihin ja hinnoitteluun, minkä vuoksi jatkovalmistelu ja vaikutusarvioinnit on tehtävä huolellisesti.

Haluamme kiittää, että postisääntelyn kiireellinen uudistustarve on huomioitu niin maan hallituksen hallitusohjelmassa, valtiosihteerien työryhmän raportissa kuin liikenne- ja viestintäministeriön laatimissa postilain muutosten ja jakelutuen arviomuistioissa. Sääntelyä on uudistettu myös muissa Pohjoismaissa. Alkuvuoden volyymikehityksen voimakas laskutrendi osoittaa, että paperiviestinnän rakennemuutos jatkuu vääjäämättä seuraavina vuosina koronapandemian kiihdyttämänä. Nopeasti muuttuvassa ja kilpaillussa toimintaympäristössä on välttämätöntä, että postisääntelyä päivitetään samalla, kun edistetään Suomelle hyvin tärkeää digitalisaatiokehitystä.

Yhdessä sanomalehtien jakelutuella ja postilain kevennyksillä voidaan edistää hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti moniäänisen tiedonvälityksen sekä kohtuuhintaisen yleispalvelun säilymistä seuraavina vuosina koko maassa

Posti Group Oyj

Yrjö Eskola

Johtaja

Postipalvelut -liiketoimintaryhmä

Rokkanen Päivi
Posti Oy